

İSTANBUL TAKAS VE SAKLAMA BANKASI ANONİM ŞİRKETİ MERKEZİ TAKAS YÖNETMELİĞİ

(18/7/2013 tarihli ve 28711 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.)

Yönetmelik değişikliğine ilişkin liste:

- 1- 8/5/2018 tarihli ve 30415 sayılı Resmi Gazete’de İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi Merkezi Takas Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik yayımlanmıştır.
- 2- 20/11/2018 tarihli ve 30601 sayılı Resmi Gazete’de İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi Merkezi Takas Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik yayımlanmıştır.
- 3- 22/6/2019 tarihli ve 30809 sayılı Resmi Gazete’de İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi Merkezi Takas Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik yayımlanmıştır.
- 4- 24/6/2022 tarihli ve 31876 sayılı Resmi Gazete’de İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi Merkezi Takas Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik yayımlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketinin, merkezi takas kuruluşu olarak Sermaye Piyasası Kurulu tarafından uygun görülen piyasalarda vereceği takas hizmetine ilişkin usul ve esasları 30/5/2013 tarihli ve 28662 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmelikte belirlenen esaslar çerçevesinde düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketinin merkezi takas kuruluşu olarak verdiği takas hizmetine ilişkin üyelik, teminat, takas, temerrüt, disiplin, gelir ve diğer konulara ilişkin usul ve esasları belirler.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 77 nci maddesine dayanılarak düzenlenmiştir.

Tanım ve kısaltmalar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Borsa: 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde tanımlanan sistem ve pazar yerlerini,
- b) Genel Müdür: İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi Genel Müdürünü,

- c) Genel Yönetmelik: 30/5/2013 tarihli ve 28662 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmeliğini,
- ç) Kanun: 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununu,
- d) Kurul: Sermaye Piyasası Kurulunu,
- e) Piyasa: Borsalar, teşkilatlanmış pazar yerleri ile Genel Yönetmeliğin 22 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca Takasbank’ın takas hizmeti sunmak üzere Kurul tarafından yetkilendirildiği piyasa ve pazar yerlerini,
- f) Piyasa İşleticisi: Kanunda tanımlanan piyasa işleticileri ile Genel Yönetmeliğin 22 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca Takasbank’ın takas hizmeti sunmak üzere Kurulca yetkilendirildiği piyasa ve pazar yerlerini yöneten ve/veya işleten kuruluşları,
- g) Piyasa Yönergesi: Bu Yönetmelik kapsamında hizmet verilen piyasalarda uygulanacak kural ve esasları belirleyen ve yönetim kurulunca onaylanan yönergeleri,
- ğ) Piyasa Üyesi: Takasbank’ın takas hizmeti sunduğu piyasa ve diğer pazar yerlerinde işlem yapma yetkisi olan, ancak Takasbank’a takas üyesi olmayan kuruluşları,
- h) Prosedür: Bu Yönetmelik ve Piyasa Yönergelerinde belirlenen kural ve esaslar çerçevesinde işleyiş ve uygulamalara ilişkin usulleri içeren ve Genel Müdür tarafından onaylanan uygulama prosedürlerini,
- ı) Sermaye piyasası araçları: Menkul kıymetler ve türev araçlar ile yatırım sözleşmeleri de dâhil olmak üzere Kurulca bu kapsamda olduğu belirlenen diğer sermaye piyasası araçlarını,
- i) Takas: Piyasada gerçekleşen işlemlerle ilgili olarak ortaya çıkan yükümlülüklerin, Takasbank tarafından belirlenen süre ve şartlarda, üyeler tarafından yerine getirilmesi suretiyle taraflar arasında nakit ve/veya varlıkların transferini sağlayan süreçlerin tamamını,
- j) Takasbank: İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketini,
- k) TCMB: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Anonim Şirketini,
- l) Teşkilatlanmış diğer pazar yerleri: Borsalar dışında sermaye piyasası araçlarının alıcı ve satıcılarını bir araya getiren, alım ve satımına aracılık eden, bunlar için sistemler ve platformlar oluşturan ve bunları işleten alternatif işlem sistemleri, çok taraflı işlem platformları ve teşkilatlanmış diğer piyasaları,
- m) Üye: Takasbank tarafından verilen takas hizmetlerine taraf olmalarına izin verilenleri,
- n) Yönetim kurulu: Takasbank yönetim kurulunu,
- ifade eder.

Takasbank’ın takas hizmeti verebileceği piyasalar

MADDE 5 – (1) Yönetim kurulu, Genel Yönetmeliğin 22 nci maddesi çerçevesinde Takasbank’ın takas hizmeti vereceği piyasaları Kurulun izniyle belirler. Bu belirleme, borsaların ve teşkilatlanmış diğer pazar yerleri bünyesinde oluşturulmuş piyasa, pazar ve platformlar ve/veya işlem görecekt araçlar bazında olabilir. Takasbank’ın takas hizmeti verebileceği borsaların belirlenmesinde borsaların uygun görüşleri alınır.

(2) Takasbank ile hizmet verilecek borsalar ve teşkilatlanmış diğer pazar yerleri arasında her iki kurumun hak, yükümlülük ve yetkilerinin belirleneceği bir sözleşme yapılır. Düzenlenecek sözleşme ile bu sözleşmede yapılacak değişiklikler, tarafların sözleşmeyle birbirlerine karşı belirlenen mali yükümlülükleri dışında Kurul onayına tabidir.

(3) Takasbank, TCMB tarafından oluşturulanlar hariç olmak üzere sermaye piyasaları dışında kurulmuş ve kurulacak diğer piyasalar ile yurtdışında faaliyet gösteren borsa ve teşkilatlanmış pazar yerlerinin ve tezgâh üstü piyasaların da takas, ödeme ve teminat işlemlerini Kurulun izni ile yerine getirebilir.

(4) Kurul, borsalar ve teşkilatlanmış diğer pazar yerleri dışında gerçekleştirilen sermaye piyasası araçları ile ilgili işlemlerin takasının Takasbank nezdinde yerine getirilmesini zorunlu tutabilir.

(5) Takasbank ilgili mevzuata göre yetkilendirilmek kaydıyla, bu Yönetmelikte belirtilen işlemleri, lisanslı depolar tarafından düzenlenen ürün senetleri konusunda da yürütebilir.

İKİNCİ BÖLÜM **Üyeliğe İlişkin Esaslar**

Üyelik

MADDE 6 – (1) (Değişik: RG-8/5/2018-30415) Kanun uyarınca faaliyet gösteren yatırım kuruluşları ile Takasbank tarafından önerilen ve Kurulca kabul edilen diğer kişiler, bu Yönetmeliğin 9 uncu maddesinde belirlenen şartları sağlaması koşulu ile Takasbank'a üye olabilir.

(2) Takasbank üyeliğe kabulü, ilgili piyasada işlem yapma şartına bağlayabilir.

(3) **(Ek: RG-8/5/2018-30415)** TCMB; Takasbank'ın merkezi takas kuruluşu olarak faaliyet gösterdiği piyasa ve sermaye piyasası araçlarında talebi halinde doğal merkezi takas kuruluşu üyesi olup, bu Yönetmelik ve ilgili piyasa yönergelerinde ve prosedürlerinde yer alan hükümlere tabi değildir.

Üyelik türleri

MADDE 7 – (1) Üyeler, doğrudan takas üyesi ve genel takas üyesi olmak üzere ikiye ayrılır.

(2) Doğrudan takas üyeleri, sadece kendilerinin ve/veya müşterilerinin takas işlemlerini gerçekleştirmeye yetkilidir.

(3) Genel takas üyeleri, kendilerinin ve/veya müşterilerinin takas işlemlerinin yanı sıra diğer piyasa üyelerinin takas işlemlerini de gerçekleştirmeye yetkili üyelerdir.

(4) Genel ve doğrudan takas üyeliği ayrımı, üyenin özsermaye tutarı, iç sistemlerinin ve teknik altyapısının yeterliliği ile Takasbank tarafından gerçekleştirilen içsel derecelendirme çalışmaları dikkate alınarak yapılır. Üyelik türlerinin belirlenmesinde kullanılan kriterler ilgili Piyasa Yönergelerinde açıklanır.

(5) Yönetim kurulu, piyasa ve sermaye piyasası aracı bazında sadece doğrudan takas üyeliğinin uygulanmasına karar verebilir.

Üyelik türleri arasında geçiş

MADDE 8 – (1) Genel ve doğrudan takas üyelerinin üyelik durumları Takasbank tarafından belirlenmiş olan şartlara uyumları gözetilerek değiştirilebilir. Bu kapsamda bir doğrudan takas üyesi sonradan genel takas üyesi olarak kabul edilebileceği gibi, bir genel takas üyesi de doğrudan takas üyesi olarak kabul edilebilir.

(2) Genel takas üyeleri doğrudan takas üyesi olmak için başvurabilir. Genel takas üyelerinin başvuruları eğer varsa piyasa üyelerine ilişkin yükümlülüklerinin devir veya tasfiyesi kaydıyla Takasbank tarafından kabul edilebilir.

(3) Genel takas üyeliği kriterlerini taşıyan doğrudan takas üyelerinin genel takas üyeliği başvuruları Takasbank tarafından karara bağlanır.

(4) Genel takas üyeliği şartlarını kaybeden üyeler, şartların kaybedildiğinin Takasbank tarafından kendilerine bildirildiği tarihten itibaren Takasbank tarafından belirlenen süre içerisinde ilgili kriterleri tekrar sağlayamamaları halinde, Takasbank kararıyla doğrudan takas üyesi olarak yetkilendirilebilir.

Üyelik şartları

MADDE 9 – (1) Üye olabilmek için aşağıdaki şartların sağlanmış olması gerekir.

a) Takasbank tarafından takas hizmeti verilen piyasalarda ilgili mevzuata aykırılıklar sebebiyle işlem yapma yetkisinin kaldırılmamış olması,

b) İçeriği Takasbank tarafından belirlenen sözleşme ve öngörülmesi halinde ilgili taahhütnamelerin imzalanarak ibraz edilmiş olması,

c) Takasbank nezdindeki işlemlerini gerçekleştirmek amacıyla teknik alt yapının oluşturulması ve işlerliğinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınmış olması,

ç) Takas hizmeti sunulacak piyasaların veya sermaye piyasası araçlarının özel niteliklerine göre Takasbank tarafından öngörülebilecek ek şartların sağlanmış olması.

(2) Takasbank'ın merkezi karşı taraf olduğu piyasalara ilişkin ilave üyelik şartları Kurul tarafından çıkarılacak merkezi karşı tarafa ilişkin yönetmelik ile belirlenir.

Üyelik başvurusu ve kabulü

MADDE 10 – (1) Üyelğe başvuru için, içeriği Takasbank tarafından belirlenen üyelik başvuru formu ile birlikte aşağıda belirtilen bilgi ve belgelerin Takasbank'a gönderilmesi gerekmektedir:

a) Bu Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (c) ve (ç) bentlerinde yer alan şartların yerine getirildiğini tevsik edici bilgi ve belgeler,

b) Ana sözleşme örneği,

c) Noter tasdikli imza sirküleri,

ç) Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yer alan kuruluş ilanı,

d) İçeriği Takasbank tarafından belirlenen ve kurumu temsil etme yetkisine haiz kişilerce imzalanmış sözleşme ve taahhütnameler,

e) Üyelğin ilgili piyasada işlem yapma yetkisi şartına bağlanmış olması durumunda yetki belgesi veya ilgili piyasa tarafından başvuru sahibinin piyasaya üye olduğuna ilişkin bildirim,

f) Piyasa bazında belirlenebilecek diğer bilgi ve belgeler.

(2) Üyelik başvurularının Takasbank tarafından değerlendirmeye alınması için, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan bilgi ve belgeler ile Takasbank tarafından istenecek diğer bilgilerin tamamlanmış olması gerekir. Takasbank yapılan başvuruları bu Yönetmeliğin 9 uncu maddesinde aranan şartların yerine getirilip getirilmediği açısından değerlendirir. Başvuruya ilişkin Takasbank tarafından alınan karar ilgiliye yazılı olarak bildirilir.

Üyenin faaliyete başlaması

MADDE 11 - (1) Üyelik başvurusu kabul edilen kurumun Takasbank nezdinde faaliyetlerine başlayabilmesi için üyelik başvurusunun uygun görüldüğünün tebliğinden itibaren 1 ay içerisinde;

a) Üyelik giriş ücretini yatırması,

b) Üyelik teminatını yatırması,

c) Takasbank sistemi üzerinde üye adına işlem yapacak olan personeli yetkilendirmesi gerekir. Aksi takdirde ilgili kuruma verilen üyelik izni iptal edilir.

(2) Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen yükümlülüklerin yerine getirildiği tarih, kurumun Takasbank'a üye olduğu tarih olarak kabul edilir ve üye bu tarihten itibaren işlem yapmaya hak kazanır.

Üyelerin yükümlülükleri ve temsili

MADDE 12 - (1) Takasbank üyeleri genel olarak, belirlenen süre ve usuller çerçevesinde, piyasalarda yaptıkları işlemlere ilişkin sermaye piyasası araçlarının ve Takasbank tarafından takası gerçekleştirilen diğer varlıkların teslimi, bedellerinin ödenmesi ve bu işlemlere ilişkin teminat ve garanti fonu katkı payı yükümlülüklerinin ifası ile ilgili işlemlerin tümünden ve çalışanlarının görevleri çerçevesinde yaptıkları işlerden sorumludur.

(2) Üyeler, ilgili mevzuatta yer alan ilke ve kurallar ile takas faaliyetlerine ilişkin olarak aşağıda sayılan hususlara uymak zorundadır;

a) Takasbank tarafından verilen hizmetlere ilişkin olarak belirlenen ilke ve kurallara uygun hareket etmek,

b) Takas sisteminin güvenliğinin temini amacıyla iç denetim ve kontrol mekanizmalarını oluşturmak ve idame ettirilmesi için gerekli önlemleri almak,

c) Müşterilerine ve diğer üyelere karşı iyi niyet ve dürüstlük ilkelerine uygun davranmak,

ç) Üyelik ve Takasbank nezdinde yapılan işlemler kapsamında kendilerinden talep edilen aidat, ücret, komisyon ve diğer yükümlülükleri süresi içinde yerine getirmek,

d) Takasbank tarafından öngörülmesi halinde, diğer üyelere karşı doğabilecek mali ve hukuki sorumluluğu teminat altına alan, genel ve özel mahiyette sigorta yaptırılmasına ilişkin düzenlemelere uymak ve bu nitelikteki diğer tedbirleri almak,

e) Bu Yönetmelik kapsamındaki iş ve işlemleri ile ilgili olarak Takasbank tarafından gerekli görülen hususlarda talep edilecek her türlü bilgi ve belgeyi vermek ve Takasbank yetkililerince yapılacak incelemelerde her türlü desteği sağlamak,

f) Doğrudan veya dolaylı yönetim kontrolünü sağlayan payların devredilmesi durumunda, Takasbank'a 15 gün içerisinde bildirimde bulunmak,

g) Merkez adresi, yönetim kurulu ve genel müdür değişikliklerini, en geç değişikliğin gerçekleştiği tarihi izleyen iş günü bildirmek,

ğ) Takasbank tarafından belirlenecek dönemler itibarıyla mali tablolarını ve Takasbank tarafından istenecek finansal bilgilerini iletme,

h) Yasal olarak tutmakla yükümlü oldukları defter ve kayıtlara ek olarak, Takasbank tarafından kararlaştırılan diğer kayıtları tutmak, bilgi ve belgeleri usulüne göre düzenlemek; bunları periyodik olarak veya Takasbank'ın istediği zamanlarda Takasbank'a iletme ve söz konusu kayıt ve belgeleri 1 yıl boyunca saklamak,

ı) Bu Yönetmelik kapsamındaki diğer yükümlülüklerini süresi içerisinde ve eksiksiz yerine getirmek.

(3) Bu maddenin ikinci fıkrasının (f) bendinin uygulamasında, üyenin oy haklarının yüzde ellisinden fazlasına tek başına veya birlikte hareket ettikleri kişilerle beraber, doğrudan veya dolaylı olarak sahip olunması, yönetim kurulu üye sayısının salt çoğunluğunu seçme veya genel kurulda söz konusu sayıdaki üyelikler için aday gösterme hakkını veren imtiyazlı paylara sahip olunması yönetim kontrolünün elde edilmesi olarak kabul edilir.

(4) Üyenin Takasbank'la olan ilişkileri bu Yönetmeliğin 11 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yetkilendirilen personel vasıtasıyla yürütülür. Takasbank sisteminde üye adına işlem yapacak olan personele sisteme bağlanmak üzere kullanıcı kodu ve şifre tahsis edilir. Tahsis edilen şifre kullanılarak Takasbank sisteminde yapılan işlemler ile şifrenin yetkisiz kişilerce kullanımından doğan sorumluluk üyeye aittir.

(5) Bu madde, Genel Yönetmeliğin 22 nci maddesinin üçüncü fıkrası çerçevesinde Takasbank'ın takas hizmeti verdiği diğer piyasalardaki üyeler hakkında da uygulanır.

Üye faaliyetlerinin durdurulması ve üyelikten çıkarma

MADDE 13 - (1) Takasbank, üyenin ilgili piyasalar itibariyle belirlenmiş olan üyelik şartlarını kaybetmiş olduğunun tespiti halinde, 3 ayı geçmemek üzere verilecek uygun süre içinde söz konusu yükümlülüklerin yerine getirilmesini istemeye yetkilidir.

(2) Üyelik şartlarının kaybedilmiş olması veya yükümlülüklerin yerine getirilmemesi nedeniyle, takas sisteminin güvenli ve kesintisiz işlemlerini tehlikeye düşürecek önemli nitelikte risklerin ortaya çıkması durumunda Takasbank, herhangi bir süre vermeksizin üyenin faaliyetlerini tamamen, belirli piyasa veya işlem bazında, geçici olarak durdurmaya veya üyelikten çıkarmaya yetkilidir.

(3) Borsa veya piyasa işleticisi ya da yetkili otorite tarafından işlem yapma yetkisinin kaldırılması halinde, üye Takasbank tarafından ilgili piyasa takas üyeliğinden çıkarılır.

Faaliyetleri durdurulan veya üyelikten çıkarılan kurumların yükümlülükleri ve Takasbank'ın yetkileri

MADDE 14 - (1) Faaliyetleri durdurulan veya üyelikten çıkarılan üyenin bu Yönetmelik kapsamındaki işlemlerden kaynaklanan tüm yükümlülükleri devam eder.

(2) Takasbank, faaliyetleri durdurulan veya üyelikten çıkarılan kurumun takas işlemlerinin tamamlanması amacıyla aşağıdaki tedbirler dahil gerekli gördüğü her türlü tedbiri almaya yetkilidir.

a) Üyenin doğrudan Takasbank nezdindeki hesapları üzerinde işlem yapmasını engellemek,

b) Takas borçlarının kapatılması amacıyla üyenin takas alacaklarını kullanmak,

c) Üyenin teminatlarına başvurmak,

ç) Garanti fonu oluşturulmuş olması halinde, üyenin garanti fonu katkı paylarına başvurmak,

d) Üyenin Takasbank nezdinde serbest hesaplarında bulunan varlıklarına başvurmak.

Üyelikten ayrılma

MADDE 15 – (1) Üyelikten ayrılmak isteyen kurum, bu durumu Takasbank'a yazılı olarak bildirir. İlgili üyenin bu Yönetmelik kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmesi şartıyla Piyasa Yönergelerinde belirlenen usuller çerçevesinde üyelikten ayrılma işlemi gerçekleştirilir. Kendi talebi ile üyeliği sona erdirilen kuruluşun yeniden üye olmak istemesi halinde 9 uncu maddede yer alan koşulları sağlaması gerekmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Takas Esasları

Takas sistemi

MADDE 16 – (1) Takasbank, takas işlemlerinin yapılmasını teminen gerekli sistemleri kurar ve işletir.

(2) Takasbank, takas hizmeti verdiği piyasalar itibariyle, piyasaların özelliklerine göre, takas işlemleri kapsamında transfer, saklama, teminat yönetimi ve diğer sistemleri oluşturur.

(3) Sistemlerin kesintisiz, etkin ve güvenli işletimini teminen gerekli teknik alt yapı Takasbank tarafından sağlanır.

(4) Üyenin, Takasbank sisteminde işlem yapabilmesi için sisteme erişim yöntemleri Takasbank tarafından belirlenir.

(5) Üye, Takasbank'ın sistemin kesintisiz ve güvenli işletiminde sürekliliği sağlamak için yapacağı sistem değişikliklerine belirlenen sürelerde uyum sağlamak ve davet edildiği testlere iştirak etmek zorundadır.

Merkezi takas

MADDE 17 – (1) Kanunun 77 nci maddesi ile Genel Yönetmeliğin 22 nci maddesi uyarınca Kurul tarafından Takasbank'ın takas hizmeti sunmak üzere yetkilendirildiği piyasalarda Kurulca getirilen istisnalar hariç yapılan bütün işlemlerin takasının Takasbank nezdinde yapılması zorunludur.

(2) İlgili borsa veya piyasa işleticisi tarafından talep ve Kurulca karar verilmiş olması kaydıyla Takasbank dışında takasının yapılmasına karar verilen işlemlerin Takasbank'a bildirilmesi zorunludur.

Takas yükümlülüklerinin belirlenmesi

MADDE 18 – (1) Aynı gün valörlü işlemlerin takasında çok taraflı netleştirme yapılması esastır. Çok taraflı netleştirmede, üyenin belirli bir kıymette hem alış hem de satış yapması durumunda satış toplamı alış toplamına mahsup edilerek çıkan net bakiyeye göre kıymet yükümlülüğü belirlenir. Tüm kıymetlerdeki alış ve satışların bedelleri ise genel olarak netleştirilir ve tek bir nakit alacak veya borç oluşturulur.

(2) Günler arasındaki yükümlülük ve alacaklar netleştirilmez.

(3) Piyasa işlem kuralları çerçevesinde veya Kurulun ya da ilgili borsa veya piyasa işleticisinin talebi halinde netleştirmenin sadece iki üye arasındaki işlemlerde yapılması veya belirli nitelikteki işlemlerin netleştirme dışında bırakılarak brüt takas yapılması da mümkündür.

(4) Takasbank'ın takas hizmeti sunduğu piyasalar itibariyle netleştirme ve brüt takas yöntemlerine ilişkin esaslar ilgili Piyasa Yönergelerinde belirlenir.

Takas yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde genel esaslar

MADDE 19 – (1) Bu Yönetmelik kapsamında verilen hizmetlerde Takasbank'ın muhatabı üyedir.

(2) Üye piyasalarda yapmış olduğu işlemlerden kaynaklanan takas yükümlülüklerini piyasa bazında belirlenen sürelerde yerine getirmekten sorumludur. Takasbank'ın merkezi karşı taraf olduğu piyasalardaki sorumluluklarına ilişkin esaslar ilgili yönetmelikte belirlenir.

(3) Üyelerin takasa konu işlemlerinden doğan hak ve yükümlülükleri Takasbank tarafından belirlenen hesaplar üzerinden hesaben sonuçlandırılır.

(4) Üyeler, takas işlemlerini gerçekleştirebilmek için gerekli hesapları Takasbank ve Takasbank'ın belirlemiş olduğu muhabir bankalar, Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. ile merkezi saklama kuruluşları nezdinde açmak zorundadır.

Takas borçlarının kapatılması

MADDE 20 – (1) Üyeler, piyasada gerçekleştirdikleri işlemler nedeniyle oluşan ve 18 inci maddedeki esaslar çerçevesinde hesaplanan yükümlülüklerini, Takasbank tarafından belirlenen hesaplara aktarmak suretiyle yerine getirir.

(2) Takas borçlarının üyeler tarafından kapatılması esastır. Ancak borçlar, üyenin ilgili hesabından re'sen de tahsil edilebilir. Buna ilişkin usul ve esaslar ilgili Piyasa Yönergelerinde belirlenir.

Teslim karşılığı ödeme

MADDE 21 – (1) Takas, teslim karşılığı ödeme prensibi ile gerçekleştirilir. Teslim karşılığı ödeme prensibinde yükümlülüğünü yerine getirmeyen üyeye alacağı ödenmez. Yükümlülüğün kısmi olarak yerine getirilmesi halinde alacaklar kapatılan borçla orantılı olarak ödenir.

(2) Teslim karşılığı ödemede Takasbank tarafından, hizmet verilen piyasanın niteliğine göre, takas borçlarına karşılık üyelerin alacaklarının blokelendirilmesi ve blokelerin çözülmesi işlemleri için likidite sırası belirlenir. Blokelendirme işlemleri en likit olan alacaktan başlayarak en az likit olan alacağa doğru, bloke çözme işlemleri ise en az likit olan alacaktan başlayarak en likit olan alacağa doğru gerçekleştirilir.

(3) Takasbank'ın takas hizmeti sunduğu piyasalar itibariyle, piyasaların özelliklerine göre, teslim karşılığı ödeme prensibine ilişkin istisnalar ile teslim karşılığı ödeme prensibinin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ilgili Piyasa Yönergelerinde düzenlenir.

Takas alacaklarının dağıtılması

MADDE 22 – (1) Üyelerin piyasada gerçekleştirdikleri işlemler nedeniyle oluşan ve bu Yönetmeliğin 18 inci maddesindeki esaslar çerçevesinde hesaplanan takas alacakları, Takasbank tarafından üyelerin ilgili hesaplarına aktarılmak suretiyle ödenir.

(2) Üyenin takas alacağını alabilmesi için, takas yükümlülüğünü yerine getirmiş olması ve Takasbank tarafından nakit ve/veya varlıklara ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla oluşturulan takas havuzunda yeterli bakiye bulunması zorunludur. Yükümlülüğü bulunmayan üyelerin alacakları ise takas havuzunda yeterli bakiye bulunması halinde ödenir.

(3) Blokeli alacaklar, borç kapatma saati dikkate alınarak serbestleştirilir.

(4) Alacak dağıtım işlemleri, alacakların serbestleşme zamanı dikkate alınarak gerçekleştirilir. Takasbank takas hizmeti sunduğu piyasalar itibariyle, piyasaların özelliklerine göre, farklı alacak dağıtım yöntemleri belirleyebilir. Buna ilişkin usul ve esaslar ilgili Piyasa Yönergelerinde belirtilir.

İşlem öncesi depo şartı

MADDE 23 – (1) Takasbank, takas sisteminin sağlıklı biçimde işlemesi amacıyla, risk ve temerrüt durumlarını dikkate alarak belirli bir sermaye piyasası aracında ya da belirli üye veya üyelerin işlemlerinin ya da Kurul veya borsanın gözetim faaliyetleri kapsamında tespit edilecek gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişilerin yetkililerinin işlemlerinin netleştirme yapılmadan yerine getirilmesini; alım emirlerinde emrin gerçekleştirilmesi için gerekli nakdin, satım emirlerinde ise satışa konu sermaye piyasası aracının belirli bir kısmının veya tamamının emrin gerçekleştirilmesini beklemeden depo edilmesini isteyebilir.

(2) İşlem öncesi depo edilen para veya kıymet, işlemin gerçekleşmemesi halinde, ilgili üyeye iade olunur.

(3) İşlemin gerçekleşmesi halinde ise;

a) Alım emirlerinde, depo edilen para, alımı gerçekleştiren kıymetin bedeline mahsup edilir. Alım nedeniyle doğan nakit yükümlülüğünün, depo edilen tutardan az olduğu durumda aradaki fark ilgili üyeye iade edilir.

b) Satım emirlerinde, satışı gerçekleştiren kıymetler alıcı üyeye bedeli tahsil edilerek teslim edilir. Tahsil edilen bedel satıcı üyeye ödenir. Depo edilen kıymetlerin tamamının satışı gerçekleşmemiş ise, kalan kısmı satıcı üyeye iade edilir.

(4) Depo edilen tutardan daha fazla kıymet alımı ya da depo edilen kıymetten daha fazla satım yapılması durumunda, aradaki tutar veya kıymet farkı takas süresi içerisinde yerine getirilmiş olsa dahi, temerrüt esasları uygulanır.

(5) İşlem öncesi depo şartının Kurul, borsa veya piyasa işleticisi tarafından öngörüldüğü durumlarda Kurul, borsa veya piyasa işleticisince aksi bildirilmedikçe bu madde hükümleri uygulanır.

Takas süresi

MADDE 24 – (1) Takas süresi ve bu sürelerin değiştirilmesi, ilgili borsa veya piyasa işleticisinin görüşü alınarak piyasa bazında belirlenir. Takasbank'ın takas hizmeti sunduğu piyasalar itibariyle, piyasaların özelliklerine göre belirlenecek takas süresine ve değiştirilmesine ilişkin esaslar ilgili Piyasa Yönergelerinde düzenlenir.

(2) Takas süresi; takas, saklama, ödeme veya piyasa işletim sistemlerinden kaynaklanan sorunlar nedeniyle Takasbank tarafından geçici olarak değiştirilebilir.

Para birimi

MADDE 25 – (1) Takas işlemlerinden kaynaklanan nakit yükümlülüklerinin ödenmesinde işlemlerin gerçekleştiği para biriminin kullanılması esastır.

(2) Takasbank, piyasalar itibariyle belirleyeceği esaslar çerçevesinde, nakit takas yükümlülüklerinin işlemlerin gerçekleştiği para biriminden farklı para birimleri üzerinden de gerçekleştirilmesine izin verebilir.

Mahsup

MADDE 26 – (1) Takasbank tarafından takas hizmeti sunulan bir piyasa veya pazarda, üye tarafından gerçekleştirilen işlemler sonucunda oluşan nakit ve/veya kıymet alacakları, aynı üyenin başka bir piyasa veya pazarda gerçekleştirdiği işlemlerden kaynaklanan nakit ve/veya kıymet yükümlülüklerine mahsup edilebilir.

(2) Mahsup imkânı verilen piyasalarda bu imkândan yararlanmak isteyen üyenin Takasbank tarafından belirlenen usulde ve sürede mahsup talimatını vermesi gerekir.

(3) Mahsup talimatı verilmesine rağmen alacaklı olunan piyasadan alacağın aynı gün içinde alınamaması halinde üye, borçlu olduğu piyasaya olan borcunu aynı gün içinde ödemekle yükümlüdür.

(4) Mahsup talimatları ile bu talimatların verilmesine ilişkin süreler ve mahsup işlemine ilişkin diğer hususlar ilgili Piyasa Yönergeleri ile belirlenir.

Takas kesinliği

MADDE 27 – (1) Takas kesinliğine ilişkin olarak Kanunun 79 uncu maddesi hükümleri uygulanır.

Transfer

MADDE 28 – (1) Takasbank, takas işlemleri nedeniyle nezdinde bulunan varlıkların üyenin kendi hesapları arasında veya başka bir üyenin hesabına aktarımını sağlayacak sistemi kurar.

(2) Transfer işlemleri, üyelerin talimatları çerçevesinde serbest virman veya şartlı virman olarak gerçekleştirilebilir.

(3) Serbest virman, üyenin hesabında bulunan varlığı herhangi bir şarta bağlı olmaksızın başka bir hesaba devretmesidir.

(4) Şartlı virman, üyenin hesabında bulunan varlığın transferini, başka bir varlığın hesabına gelmesi şartına bağlamasıdır. Hesaplar arasındaki varlık transferi eşanlı olarak gerçekleştirilir.

(5) Takasbank, üyelerin Takasbank dışındaki hesaplar ile bu hesaplardan Takasbank'taki üye hesaplarına yapılacak transfer işlemleri için diğer transfer sistemleri ile entegrasyonu sağlar. Takasbank dışına yapılacak transferlerde, hesabına transfer yapılan kurumun Takasbank üyesi olması şartı aranmaz.

(6) Piyasalar itibariyle transfer işlemlerine ilişkin esaslar, varlığın türüne ve işlem nedenine bağlı olarak Takasbank tarafından farklılaştırılabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM **Temerrüt Esasları**

Temerrüt Esasları

MADDE 29 – (1) Piyasada gerçekleştirilen işlemler sonucunda doğan yükümlülüklerini, bu Yönetmelik veya ilgili Piyasa Yönergesi'nde belirlenen usulde ve zamanında tam olarak yerine getirmeyen üye, herhangi bir bildirim yapılmaksızın temerrüde düşmüş sayılır.

(2) Takasbank tarafından işletilen piyasalar hariç Genel Yönetmeliğin 22 nci maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında takas hizmeti sunulan piyasalarda temerrüt, temerrüt faizinin belirlenmesi, tahakkuku ve yapılacak itirazlar ile diğer hususlar ilgili mevzuat çerçevesinde yürütülür.

Temerrüt halinin sonlandırılması

MADDE 30 – (1) Temerrüde düşen üye ilgili Piyasa Yönergelerinde piyasalar itibariyle belirlenen süre içerisinde yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır. Verilen süre içerisinde yükümlülüğün yerine getirilmemesi durumunda Takasbank, üyenin işlem teminatına başvurabilir. İşlem teminatının yeterli olmaması ve ilgili piyasa itibariyle garanti fonu oluşturulmuş olması halinde ise üyenin garanti fonu katkı paylarına başvurabilir. Üye yükümlülüğünün yerine getirilmesi amacıyla yapılacak işlemler ilgili Piyasa Yönergelerinde belirlenir.

(2) Takasbank tarafından temerrüt halinin sona erdirilmesi amacıyla üyenin borçlu olduğu kıymet ve/veya nakdin temini için blokeli alacakları kullanılarak gerçekleştirilen alım ve/veya satım işlemlerinin, üye açısından daha olumsuz fiyatlar üzerinden gerçekleşmesi durumunda aradaki fark üyeden tahsil edilir. Ödeme yapılmaması durumunda, üyenin işlem teminatlarına başvurulur. İşlemlerin üye açısından daha olumlu fiyatlar üzerinden gerçekleşmesi durumunda ise, yerine getirilmeyen yükümlülüğün karşılanması sonrasında kalan tutar ilgili üyeye ödenir.

(3) Takasbank ilgili üyeden, temerrüt halinin sona erdirilme zamanlarına, temerrüt tutarlarına, temerrüt sıklığına ve sayılarına göre farklı oranlarda veya tutarlarda ve farklı sürelerle ilave işlem teminatı yatırmasını talep edebilir.

Temerrüt faizi

MADDE 31 – (1) Belirlenen süreler içinde yükümlülüğünü yerine getirmeyen üyeden, temerrüde düştüğü tarihten itibaren taahhüdünü yerine getirdiği tarihe kadar ve yerine getirilmeyen yükümlülük tutarı üzerinden her piyasa için belirlenmiş olan yönetime göre hesaplanan temerrüt faizi ve diğer yasal yükümlülükler tahsil olunur.

(2) Temerrüde düşen üyeye, yerine getirilmeyen yükümlülük tutarının; Borsa İstanbul Anonim Şirketi tarafından oluşturulan, kamu menkul kıymetlerinin işlem gördüğü repo-ters repo pazarlarında, TCMB Bankalararası Para Piyasası'nda veya Takasbank Para Piyasası'nda oluşan bir gecelik ağırlıklı ortalama faiz oranlarından en yüksek olanının, piyasalar itibariyle belirlenecek katsayı esas alınarak hesaplanacak tutarı kadar temerrüt faizi uygulanır.

(3) Takasbank, hizmet sunduğu her piyasa için temerrüde düşülen yükümlülüklerin yerine getirilme saatine bağlı olarak farklı zaman dilimleri için farklı faiz oranları belirleyebileceği gibi hesaplanan faizin tahakkuku için alt ve üst sınırlar da getirebilir. Alt ve üst sınırlar Maliye Bakanlığı tarafından her yıl ilan edilen yeniden değerlendirme oranı dikkate alınarak, bu oranı geçmeyecek şekilde yönetim kurulunca belirlenir. Aynı gün içerisinde yerine getirilmeyen yükümlülüklerde üst sınır uygulanmaz.

(4) Menkul kıymet temerrütlerinde matrah hesaplanırken ilgili piyasada oluşan fiyatın kullanılması esastır. Fiyat oluşmaması halinde, her bir piyasa için kullanılacak yöntem Takasbank tarafından belirlenir.

(5) Temerrüde düşülen yükümlülük yabancı para cinsinden ise; nakit veya menkul kıymetin TL değeri, TCMB tarafından ilan edilen ilgili valördeki döviz alış kuru esas alınarak bulunur. Bununla birlikte Takasbank, yabancı para cinsinden yükümlülüklerden temerrüde düşülmesi halinde her bir yabancı para için farklı belirleyebileceği katsayılar üzerinden de temerrüt faizinin hesaplanmasına karar verebilir.

(6) Takasbank'ın, takas hizmeti sunduğu piyasalara ilişkin temerrüt faizinin belirlenmesinde, ilgili borsa veya piyasa işleticisinin görüşü alınır.

(7) Temerrüdün üç aylık dönem içinde tekrarı halinde Takasbank, her bir ilave temerrüt için bu madde kapsamında belirlenecek katsayılara 1 puan ekleyebilir.

Tahakkuk, bildirim ve tahsilat

MADDE 32 – (1) Takasbank tarafından temerrüde düşen üye için hesaplanan temerrüt faizinin, diğer yasal yükümlülükler ile birlikte tahakkuk ettirilerek piyasa bazında belirlenen ve ilgili Piyasa Yönergesinde belirtilen sürelerde yatırılması istenir.

(2) Tahakkuk ettirilen temerrüt faizinin bildirimini esas olarak elektronik ortamda yapılır. Bildirimin elektronik ortamda gönderilmesini müteakip, üyenin başkaca bir ihbar ve bildirim gerektirmeksizin bildirim aldığı kabul edilir.

(3) Tahakkuk ettiği halde süresi içerisinde üye tarafından yatırılmayan temerrüt faizi ve diğer yasal yükümlülükler, takip eden işgünü üyenin serbest hesabından Takasbank tarafından re'sen tahsil edilir.

Mağduriyet ödemesi

MADDE 33 – (1) Taahhüdünü yerine getirmede temerrüde düşen üye nedeniyle kendisine teslimat veya ödeme yapılamayan üyeye, gecikilen günler karşılığı olarak, temerrüde düşen üyeden tahsil olunan temerrüt faizinin Takasbank tarafından piyasa bazında belirlenen bir oranı mağduriyet ödemesi olarak yapılır.

(2) Mağduriyet ödemesinin yapılabilmesi için üyenin talebi aranmaz. Üye mağduriyet ödemesini istememesi durumunda bunu yazılı olarak Takasbank'a bildirir.

(3) Alacaklı üyeye aynı gün içinde ödeme yapılması durumunda mağduriyet ödemesi yapılmaz.

(4) Üyeye mağduriyet ödemesi yapılabilmesi için gerekli şartlar ile mağduriyet ödemesinin hesaplanması ve ödenmesine ilişkin usul ve esaslar Piyasa Yönergelerinde belirlenir.

Temerrüt faiz tahakkuklarına itiraz

MADDE 34 – (1) Temerrüt faizi tahakkuk ettirilen üyeler, temerrüdün takas, ilgili merkezi saklama sistemi veya ödeme sisteminden kaynaklanan nedenlerle kendi kusurları olmaksızın ortaya çıktığı veya temerrüt faizi hesaplamasında maddi hata yapıldığı gerekçeleri ile Takasbank nezdinde itiraz edebilirler. İtiraz, temerrüt faizinin ödenmesini durdurmaz.

(2) İtirazın, bir yazı ve ekinde itiraza ilişkin belgeler ile temerrüt faizi tahakkuk tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde Takasbank'a yapılması gerekir.

(3) İtirazlar, Temerrüt Komitesi tarafından değerlendirilerek karara bağlanır. İtiraz başvurusunun olumlu olarak karara bağlanması durumunda, tahsil edilen temerrüt faizi üyeye iade edilir. İtirazın reddedilmesi durumunda ise; karar ilgili üyeye bir yazı ile bildirilir.

Temerrüt komitesi

MADDE 35 – (1) Temerrüde düşen üyenin, Takasbank'a yapacağı itirazları değerlendirerek karara bağlamak üzere, genel müdür, genel müdür yardımcıları ve ilgili piyasadan sorumlu Takasbank yöneticisinden oluşan beş kişilik bir Temerrüt Komitesi oluşturulur. Komite en az üç üyenin hazır bulunmasıyla toplanır. Karar için en az üç olumlu oy gerekir. Çekimser oy kullanılamaz. Karşı oy kullanan üye, görüşünün gerekçesini kararda belirtmek zorundadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Teminatlara İlişkin Esaslar

Üyelik teminatı

MADDE 36 – (1) Takasbank, üyelerin Takasbank'a olan aidat, ücret, komisyon ve diğer yükümlülüklerini kendilerine verilen süre içerisinde yerine getirmemesi halinde zararını karşılayabilmek amacıyla maktu tutarda üyelik teminatı talep eder.

(2) Üyelik teminatı nakit olarak yatırılır ve bu Yönetmeliğin 43 üncü maddesindeki esaslar çerçevesinde nemalandırılır. Üyelerin yatırımları gereken teminat tutarları takas hizmeti aldıkları piyasalar dikkate alınarak Takasbank tarafından belirlenir.

(3) Üyelerin Takasbank'a olan yükümlülüklerini yerine getirmemeleri durumunda, Takasbank ilgili tutarı üyelik teminatından tahsil eder. Söz konusu tahsilat sonrasında üye, üyelik teminatını 5 işgünü içerisinde olması gereken tutara tamamlar. Eksik tutarın tamamlanmaması durumunda, söz konusu tutar üyenin hesabından re'sen tahsil edilir.

(4) Üyelik, üyenin kendi talebi ile sona ermesi durumunda, üyenin Takasbank'a olan tüm yükümlülüklerinin ödenmiş olması şartı ile üyelik teminatı iade edilir.

(5) Üyelik teminatları Takasbank'ın malvarlıklarından ayrı izlenir.

İşlem teminatı

MADDE 37 – (1) Üyeler, takas işlemlerinden kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla, piyasalar itibariyle belirlenecek tutarda, bu Yönetmeliğin 38 inci maddesinde yer alan varlıklardan oluşan işlem teminatını yatırmak zorundadır.

(2) İşlem teminatı, Takasbank'ın takas hizmeti sunduğu piyasalar itibariyle ayrı ayrı belirlenebileceği gibi Takasbank, üyeler veya sermaye piyasası araçları itibariyle de farklı tutarların uygulanmasına karar verebilir.

(3) Üyeler tarafından yatırılması gereken teminat tutarları, piyasalar veya sermaye piyasası aracı bazında maktu veya oransal olarak belirlenebileceği gibi, aynı hesapta tutulan farklı

varlıklar arasındaki korelasyonların risk azaltıcı etkileri dikkate alınarak portföy bazlı teminatlandırma yöntemi de uygulanabilir.

(4) Hesaplanan işlem teminat tutarları Takasbank tarafından üyelere duyurulur.

(5) Takasbank'ın takas hizmeti verdiği piyasalarda işlem teminatları tutarı ilgili borsa veya piyasa işleticisinin görüşü alınmak suretiyle belirlenir.

(6) Takasbank, belirlenen teminat tutarının veya oranının yeterliliğini devamlı olarak izler ve piyasa koşullarını gözeterek gerektiğinde teminat seviyelerinde değişikliğe gidebilir.

İşlem teminatı olarak kabul edilebilecek değerler

MADDE 38 – (1) İşlem teminatı olarak kabul edilecek değerler, aşağıda belirtilenler arasından ilgili piyasalar itibariyle Takasbank tarafından uygun görülenlerdir:

a) Nakit (Türk Lirası/Konvertibl döviz)

b) Vadeli mevduat

c) Devlet İç Borçlanma Senedi

ç) Pay Senedi

d) Teminat Mektubu

e) Yatırım Fonu Katılma Belgesi

f) T.C. Hazinesi tarafından ihraç edilen Euro Tahvil

g) T.C. Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. tarafından ihraç edilen Kira Sertifikaları

ğ) **(Değişik: RG-8/5/2018-30415)** Borsalarda işlem gören kıymetli madenler

h) **(Ek: RG-8/5/2018-30415)** Elektronik Ürün Senedi

ı) **(Ek: RG-20/11/2018-30601)** İpotek teminatlı menkul kıymetler, ipoteğe dayalı menkul kıymetler, varlık teminatlı menkul kıymetler ve varlığa dayalı menkul kıymetler

i) **(Ek: RG-22/6/2019-30809)** G7 ülkeleri tarafından ihraç edilen iç borçlanma senetleri ile Euro tahviller.

j) **(Ek: RG-24/6/2022-31876)** T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü tarafından ihraç edilen emtia sertifikaları.

İşlem teminatlarının tesisi

MADDE 39 – (1) İşlem teminatları Takasbank tarafından belirlenen hesaplara yatırılır.

(2) Üyeler, müşterilerinin almış oldukları pozisyonlar karşılığında, asgari olarak, Takasbank tarafından belirlenecek oran veya tutarı karşılayacak kadar işlem teminatını müşterilerinden talep ederler.

(3) Üyeler tarafından tesis edilecek işlem teminatlarının kompozisyonu ile piyasalar itibariyle yatırılma zamanları Piyasa Yönergelerinde belirlenir.

(4) İşlem teminatları, üyeler ile Takasbank'ın malvarlıklarından ayrı izlenir.

Teminat tamamlama çağrısı

MADDE 40 – (1) Takasbank, işlem teminatlarının yeterlilik düzeyini izler. İşlem teminatlarının piyasada gerçekleştirilen işlemler, teminat değerlerinde gerçekleşen değişiklikler, teminat kompozisyonunun değişmesi veya diğer nedenlerle Takasbank tarafından belirlenen tutarın altına düşmesi durumunda, Takasbank tarafından teminat tamamlama çağrısı yapılır.

(2) Teminat tamamlama çağrısı esas olarak elektronik ortamda yapılır. Takasbank'ın teminat tamamlama çağrısını elektronik ortamda göndermesini müteakip, üyenin başkaca bir ihbar ve bildirim gereksiz kalmaksızın çağrıyı aldığı kabul edilir.

(3) Teminat tamamlama yükümlülüğünün, ilgili piyasalar itibariyle belirlenecek sürede yerine getirilmemesi durumunda üyenin temerrüde düştüğü kabul edilir ve bu Yönetmeliğin temerrüde ilişkin hükümleri uygulanır.

İşlem teminatlarının değerlendirilmesi

MADDE 41 – (1) Takasbank, piyasalar itibariyle 38 inci maddede yer alan varlıklardan teminat olarak verilmesini uygun gördüklerini, likidite ve piyasa riski gibi hususları da dikkate alarak belirleyeceği bir katsayı ile indirgenmek suretiyle teminata kabul edebilir.

(2) Teminata kabul edilen varlıkların borsalarda işlem görmesi durumunda, varlıkların borsada oluşan son işlem günündeki ağırlıklı ortalama fiyat üzerinden değerlendirilmesi esastır. Bununla birlikte borsalarda yaşanan ani gelişmeler nedeniyle son işlem günündeki fiyatın sıhhatli olmadığına Takasbank tarafından karar verilmesi veya varlığın 5 iş gününden fazla bir süre işlem görmemesi durumunda, Takasbank farklı değerlendirme esasları belirleyebilir. Hazine tarafından ihraç edilenler dahil borçlanma araçlarına ilişkin kupon ödemeleri değerlendirmede kullanılacak fiyatın belirlenmesinde dikkate alınır.

(3) Konvertibl döviz olarak verilen teminatlar, TCMB tarafından ilan edilen en son döviz alış kuru üzerinden değerlendirilir.

(4) Bu maddenin ikinci fıkrasında ifade edilen ve değerlemeye ilişkin fiyatların oluşmasında yaşanan olumsuzluklar ile teminat olarak verilen varlıkların borsalarda işlem görmemesi durumunda esas alınacak değerlendirme ilkelerine ilgili Piyasa Yönergesinde yer verilir.

İşlem teminatlarının kullanımı

MADDE 42 – (1) Teminatlar; üyelerin takas işlemleri nedeniyle diğer üyelere olan yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde kullanılır.

(2) Teminatlar tevdi amaçları dışında kullanılamaz, kamu alacakları için olsa dahi haczedilemez, rehnedilemez, idari mercilerin tasfiye kararlarından etkilenmez, iflas masasına dahil edilemez ve üzerlerine ihtiyati tedbir uygulanamaz.

Nakit işlem teminatlarının nemalandırılması

MADDE 43 – (1) Üyeler tarafından tesis edilen nakit Türk Lirası işlem teminatlarının zorunlu karşılık olarak tesis edilecek kısmı düşüldükten sonra kalan tutarı, yönetim kurulunca belirlenecek esaslar çerçevesinde nemalandırılır. Nemalandırma sonucu elde edilen brüt nema tutarlarından, vergi ve diğer yasal yükümlülükler ile Takasbank komisyonu düşülür.

Teminat sözleşmeleri

MADDE 44 – (1) Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. nezdinde kayden izlenen sermaye piyasası araçlarını konu alan teminat sözleşmeleri yazılı şekilde yapılır. Bu teminat sözleşmelerine konu sermaye piyasası araçlarının mülkiyeti, sözleşmeye bağlı olarak Takasbank'a kanuni usullere göre devredilebileceği gibi teminat verende de kalabilir.

(2) Mülkiyetin Takasbank'a devredildiği teminat sözleşmelerinde; Takasbank, teminat sözleşmesinin kurulduğu anda teminat konusu sermaye piyasası araçlarının mülkiyet hakkına sahip olur.

(3) Takasbank tarafından teminat olarak alınan Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. nezdinde kayden izlenen sermaye piyasası araçları ve diğer teminatların mülkiyetinin üyede kaldığı teminat sözleşmelerinde; teminat konusu sermaye piyasası aracının satışı da dâhil olmak üzere ne kapsamda kullanılabileceği hususları sözleşmede belirlenir.

Teminatlardan doğan hakların kullanımı

MADDE 45 – (1) Teminata konu varlıklardan doğan haklar, aksi sözleşme ile kararlaştırılmadıkça, teminat verene aittir. Kanunun 47 nci maddesi hükmü saklıdır.

İşlem teminatlarının iadesi

MADDE 46 – (1) İşlem teminatları diğer üyelere olan takas yükümlülüklerinin tamamı ödenmedikçe üyeye iade edilmez. Takasbank, diğer üyelere olan yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla üyenin teminatlarına başvurma hakkına sahiptir.

(2) Teminatların iadesinin söz konusu olması durumunda, iade aynen olabileceği gibi mislen de yapılabilir. İadeye hak kazanmış olmakla birlikte teminatların üye tarafından teslim alınmamasından doğan tüm hukuki sorumluluk ilgili üyeye ait olup bu nedenle Takasbank'a herhangi bir sorumluluk yüklenemez.

(3) Piyasalar itibarıyla teminatların iadesine ilişkin usul ve esaslar Piyasa Yönergelerinde belirlenir.

ALTINCI BÖLÜM

Garanti Fonuna İlişkin Esaslar

Garanti fonu

MADDE 47 – (1) Takasbank, takas sisteminde muhtemel gecikmelerin önlenmesi ve üyelerin takas yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda kullanılmak üzere bir garanti fonu oluşturabilir. Kurul, hizmet verilen borsa veya teşkilatlanmış diğer pazar yerlerinde açılan piyasalar ve işlem gören sermaye piyasası araçları itibarıyla garanti fonu oluşturulmasını zorunlu tutabilir. Oluşturulan Fon'un idare ve temsili Takasbank tarafından yürütülür.

(2) Takasbank tarafından takas hizmeti verilen piyasaların bir kısmı veya tamamı için ortak bir garanti fonu kurulabileceği gibi her bir piyasa için ayrı garanti fonu kurulabilir. Ancak Genel Yönetmeliğin 22 nci maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında verilen hizmetler için kurulacak garanti fonu diğer piyasalardan ayrı olarak oluşturulur.

(3) Garanti fonu katkı payı olarak yatırılacak varlıklar Takasbank tarafından 38 inci maddede yer alan varlıklar arasından piyasalar itibarıyla belirlenir.

(4) Takasbank'ın merkezi karşı taraf olduğu piyasalara ilişkin oluşturulan garanti fonuna ilişkin esaslar hakkında Kurul tarafından çıkarılacak merkezi karşı tarafa ilişkin yönetmelik hükümleri uygulanır.

Garanti fonu katkı payları

MADDE 48 – (1) Garanti fonu oluşturulmasına karar verilmesi durumunda, üyelerin garanti fonu katkı payları, normal katkı payları ile talep edilmesi halinde yatıracakları ilave katkı paylarından oluşur. Normal katkı paylarının kullanılması veya diğer nedenlerle eksilmesi durumunda tamamlama çağrısı yapılır. Garanti fonunun yetersizliği durumunda ilave katkı payı talep edilebilir. Talep edilebilecek ilave katkı payı, normal katkı payını aşamaz.

(2) Takasbank, üyelerin garanti fonuna yatıracakları normal katkı payları için asgari bir sınır belirler. Genel olarak üyelerce garanti fonuna yatırılacak katkı payları üyelerin işlemlerden kaynaklanan riskleri ile orantılı olarak belirlenir. Buna ilişkin usul ve esaslar ilgili piyasa yönergelerinde düzenlenir.

(3) Katkı payları, Takasbank'ın takas hizmeti sunduğu piyasalar itibariyle ayrı ayrı belirlenebileceği gibi Takasbank, üyeler veya sermaye piyasası araçları itibariyle de farklı tutarların uygulanmasına karar verebilir.

(4) Takasbank'ın takas hizmeti verdiği piyasalarda garanti fonu katkı payı tutarları ilgili borsa veya piyasa işleticisinin görüşü alınmak suretiyle belirlenir.

Katkı paylarının tesisi

MADDE 49 – (1) Üyeler katkı paylarını, ilgili piyasalar itibariyle Takasbank tarafından belirlenen zamanlarda, Takasbank tarafından belirlenen hesaplara yatırmak suretiyle tesis ederler.

(2) Üyelerce garanti fonuna yatırılacak katkı paylarının kendi mülkiyetlerindeki varlıklardan karşılanmış olması esastır.

(3) Üyeler tarafından piyasalar itibariyle tesis edilecek katkı paylarının varlık kompozisyonu, Takasbank tarafından piyasadaki riskler göz önünde bulundurularak farklı belirlenebilir.

Katkı paylarının ödenmemesi

MADDE 50 – (1) Katkı paylarını Takasbank tarafından bildirilen sürelerde veya ilave katkı payı istenmesi durumunda bu bildirim kendilerine yapıldığı tarihten itibaren 3 iş günü içerisinde ödemeyen üyeler hakkında bu Yönetmeliğin temerrüt hükümleri uygulanır.

(2) Takasbank'ın takas hizmeti sunduğu piyasalarda yaşanan olağanüstü gelişmeler nedeniyle yükümlülüklerin yerine getirilmemesinin sistemik risk yaratma ihtimalinin varlığı durumunda, üyeler tarafından katkı payı ödeme yükümlülüklerinin birinci fıkrada verilen süreler içerisinde yerine getirilmemesi halinde, Takasbank üyenin Takasbank nezdindeki, müşterilerin teminatları ve üyelik teminatları hariç, tüm hesaplarını kullanmak suretiyle üyeye ilişkin katkı payını re'sen tahsil edebilir.

Katkı paylarının değerlendirilmesi

MADDE 51 – (1) Takasbank, piyasalar itibariyle 38 inci maddede yer alan varlıklardan katkı payı olarak verilmesini uygun gördüklerini, likidite ve piyasa riski gibi hususları da dikkate alarak belirleyeceği bir katsayı ile indirgenmek suretiyle teminata kabul edebilir.

(2) Katkı payı olarak kabul edilen varlıkların borsalarda işlem görmesi durumunda, varlıkların borsada oluşan son işlem günündeki ağırlıklı ortalama fiyat üzerinden değerlendirilmesi esastır. Bununla birlikte borsalarda yaşanan ani gelişmeler nedeniyle son işlem günündeki fiyatın sıhhatli oluşmadığına karar verilmesi veya varlığın 15 iş gününden fazla bir süre işlem görmemesi durumunda, Takasbank farklı değerlendirme esasları belirleyebilir. Hazine tarafından ihraç edilenler dahil borçlanma araçlarına ilişkin kupon ödemeleri değerlemede kullanılacak fiyatın belirlenmesinde dikkate alınır.

(3) Konvertibl döviz olarak verilen katkı payları, TCMB tarafından ilan edilen en son döviz alış kuru üzerinden değerlendirilir.

(4) Bu maddenin ikinci fıkrasında ifade edilen ve değerlemeye ilişkin fiyatların oluşmasında yaşanan olumsuzluklar ile katkı payı olarak verilen varlıkların borsalarda işlem görmemesi durumunda esas alınacak değerlendirme ilkelerine ilgili Piyasa Yönergesinde yer verilir.

Katkı paylarının nemalandırılması

MADDE 52 – (1) Üyeler tarafından tesis edilen nakit Türk Lirası garanti fonu katkı paylarının zorunlu karşılık olarak tesis edilecek kısmı düşüldükten sonra kalan tutarı, yönetim kurulunca belirlenecek esaslar çerçevesinde nemalandırılır. Nemalandırma sonucu elde edilen brüt nema tutarlarından, vergi ve diğer yasal yükümlülükler ile Takasbank komisyonu düşülür.

Katkı paylarının kullanımı

MADDE 53 – (1) Katkı payları, üyelerin takas işlemleri nedeniyle diğer üyelere olan yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde kullanılır.

(2) Katkı payları, tevdi amaçları dışında kullanılamaz, kamu alacakları için olsa dahi haczedilemez, rehnedilemez, idari mercilerin tasfiye kararlarından etkilenmez, iflas masasına dahil edilemez ve üzerlerine ihtiyati tedbir uygulanamaz.

(3) Üyelerin işlem teminatları ve garanti fonu katkıları yetersiz kalmadıkça, diğer üyelerin garanti fonu katkılarına başvurulamaz.

Katkı paylarının iadesi

MADDE 54 – (1) Üyelikten kendi talebi ile ayrılan kuruluşun katkı paylarının iade edilebilmesi için, üyenin ilgili piyasalarda olan tüm yükümlülüklerinin yerine getirilmiş olması şarttır.

(2) Takasbank ilgili piyasaların muhtemel risklerini ve garanti fonunun ödeme potansiyelini göz önünde bulundurarak üyelerin garanti fonu katkı paylarının iadesi taleplerini geçici bir süre için reddedebilir.

(3) Takasbank tarafından yapılacak değerlendirme sonucunda üyeye garanti fonu katkı payının iadesine karar verilirse, yapılacak ödemeden vergi ve diğer yasal yükümlülükler mahsup edilerek bakiye tutar ödenir.

(4) Garanti fonu katkı paylarının üyeye iadesi, aynen olabileceği gibi mislen de olabilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Disiplin Hükümleri

Disiplin cezalarının çeşitleri

MADDE 55 – (1) Üyelere verilecek disiplin cezaları şunlardır:

a) Uyarı: Üyeye, yükümlülüklerin yerine getirilmesinde daha dikkatli hareket etmesi gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir.

b) Üyeliğin askıya alınması: Üyenin işlemlerinin üç ayı aşmamak üzere durdurulmasıdır.

c) Üyelikten çıkarma: Takas üyeliğinin sona erdirilmesidir.

Disiplin cezalarını gerektiren fiil ve hareketler

MADDE 56 – (1) Disiplin cezalarının uygulanmasını gerektiren fiil ve hareketler şunlardır:

a) Uyarı;

1) Bu Yönetmelikte yer alan yükümlülüklerin yerine getirilmesinde ve Takasbank tarafından belirlenen ilke ve kurallara uymada kayıtsızlık ve dikkatsizlik gösterilmesi,

2) Takasbank talimatlarına gerekli dikkat ve özenin gösterilmemesi,

3) Takasbank'ın takas sisteminin güvenliğini teminen Genel Yönetmelik kapsamında kendisine yüklenen gözetim faaliyeti çerçevesinde Takasbank yetkili elemanlarınca talep edilen bilgi ve belgelerin verilmemesi ve gerekli desteğin sağlamaması.

b) Üyelik askıya alınması;

1) Garanti fonu katkı paylarının ve işlem teminatlarının yükseltilmesi veya tamamlanması gereken durumlarda, garanti fonu katkı paylarının ve teminatların Takasbank tarafından belirlenen süre içerisinde yükseltilmemesi veya tamamlanmaması,

2) Takas işlemlerinde, takas sisteminin güvenli ve kesintisiz işlemlerini tehlikeye düşürecek önemli nitelikte risklerinin bulunması,

3) Olağanüstü durumlar nedeniyle bu Yönetmeliğin 62 nci maddesi çerçevesinde Takasbank tarafından alınan önlemlerin yerine getirilmemesi,

4) Bir takvim yılı içerisinde üçten fazla uyarı cezası alınması.

c) Üyelikten sürekli çıkarma;

1) Takasbank tarafından gerekli tedbirler alınmasına rağmen veya alınacak tedbirlerden netice alınamayacak derecede takas sisteminin işlemlerini tehlikeye düşürecek nitelikte risklerinin ortaya çıkması,

2) Askıya alınma cezası verilen üyenin, askıda kalma azami süresi içerisinde, bu cezayı gerektiren ihlallerine son vermemesi.

Ceza uygulanmasına dair genel hükümler

MADDE 57 – (1) Uyarı cezası genel müdür tarafından verilir. Üyelik askıya alınması ve üyelikten sürekli çıkarma cezaları ise Takasbank yönetim kurulunca karara bağlanır.

(2) Üyelik askıya alınması veya üyelikten sürekli çıkarma cezasını gerektiren bir fiil nedeniyle hakkında disiplin soruşturması açılan üyenin takas işlemlerine devam etmesinin, takas sisteminde telafisi güç zararların doğması sonucuna yol açacak nitelikte olması halinde üyenin takas işlemleri yönetim kurulu kararı ile disiplin soruşturması sonuçlandırılana kadar tedbiren durdurulabilir. Tedbir kararı derhal Kurula ve ilgili piyasa işleticilerine bildirilir.

(3) Üyeye disiplin cezasının verilmesini müteakip bu Yönetmeliğin 60 ıncı maddesi çerçevesinde cezaların sicilden silinmesi için belirlenen süre içinde aynı cezayı gerektiren yeni bir fiil işlemesi halinde ilgiliye bir derece ağırlaştırılmış disiplin cezası uygulanır. Bu Yönetmeliğin 56 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin dördüncü alt bendi hükmü saklıdır.

(4) Üyelik askıya alınması ve üyelikten sürekli çıkarma cezaları derhal borsa veya piyasa işleticisi ile Kurula bildirilir. İlgili üyenin piyasada işlem yapması hususu borsa veya piyasa işleticisi tarafından karara bağlanır.

Disiplin komitesi ve görevleri

MADDE 58 – (1) Bu Yönetmelikte öngörülen disiplin suçları ile ilgili soruşturma yürütülmesinde, yönetim kuruluna yardımcı olmak üzere Takasbank yönetim kurulunca, Takasbank yöneticileri arasından bir Başkan ve dört üyeden meydana gelen bir Disiplin Komitesi oluşturulur. Disiplin Komitesi'nin görev süresi iki yıldır. Komite en az üç üyenin hazır bulunmasıyla toplanır. Karar için en az üç olumlu oy gerekir. Çekimser oy kullanılamaz. Karşı oy kullanan üye, görüşünün gerekçesini kararda belirtmek zorundadır.

(2) Komite bu Yönetmelikte öngörülen disiplin suçlarıyla ilgili incelemeleri yapmak ve inceleme sonucunda hazırladığı raporu disiplin cezasının niteliğine göre genel müdür veya yönetim kurulunun onayına sunmakla görevli ve yetkilidir.

Disiplin soruşturmasının yürütülmesi

MADDE 59 – (1) Disiplin soruşturması Takasbank tarafından re’sen ya da ilgili borsa veya piyasa işleticisinin ihbarı üzerine, genel müdür kararı ile başlatılır. Disiplin Komitesi, soruşturmanın başlatılmasına ilişkin genel müdür kararının bildirilmesini takiben en geç on gün içinde disiplin dosyası ile ilgili işlemlere başlar.

(2) Yapılacak soruşturmada yazılı savunma istenmesi ve bu savunma için suçlamanın üye tarafından tebellüğ edildiği tarihten itibaren en az on beş günlük süre tanınması zorunludur. Belirlenen süre içinde savunmasını vermeyen üye, savunma hakkından vazgeçmiş sayılır. Komite, hakkında soruşturma yapılan üyenin isteği üzerine veya re’sen kendisini veya temsilcilerini dinlemek üzere davet edebilir. Kabul edilebilir bir özrü olmaksızın davete uymayanların dinlenmesinden vazgeçilir.

(3) Komite soruşturmanın tamamlanmasını müteakip 10 gün içinde raporunu uyarı cezası öngörülenler için genel müdüre; üyeliğin askıya alınması veya üyelikten sürekli çıkarma cezası için ise yönetim kurulunun onayına sunar.

(4) Yönetim kurulu veya genel müdür, Komite’nin raporunu aynen benimseyebileceği gibi, farklı bir karar da alabilir. Yönetim kurulu, soruşturma hakkındaki kararını mevcut mevzuat, piyasa teamülü ile hakkaniyet ilkeleri uyarınca verir.

(5) Yönetim kurulu üyeleri, istihdam ya da ortaklık ilişkisi içinde olduğu üyeyi ilgilendiren kararların alınmasında toplantılara katılamaz ve oy kullanamazlar.

(6) Karar, alındığı günü izleyen üç iş günü içinde iadeli taahhütlü mektupla ilgililerin bilinen adreslerine postalanır veya elden imza karşılığı teslim suretiyle tebliğ olunur.

Disiplin cezalarının sicile kaydı ve sicilden silinmesi

MADDE 60 – (1) Disiplin cezaları ilgili üye siciline işlenir.

(2) Üyelikten sürekli çıkarma hariç, cezanın kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde herhangi bir disiplin suçu işlenmediği takdirde, siciline işlenen önceki cezalar tekerrüre esas alınmaz.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Ücret ve komisyonlar

MADDE 61 – (1) Takasbank’ın bu Yönetmelik kapsamında sunmuş olduğu hizmetlere ilişkin olarak üyelerine uygulayacağı ücret ve komisyonlar hakkında Genel Yönetmeliğin 35 inci maddesi hükümleri uygulanır.

(2) Genel Yönetmeliğin 35 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında Kurulun onayına sunulan ücret ve komisyonlara ilişkin Takasbank Yönetim Kurulu kararı, Kurul tarafından 30 gün içerisinde olumsuz görüş bildirilmediği takdirde yürürlüğe girer. Takasbank tarafından başvuruda sunulan bilgi ve belgelerin eksik olması veya ek bilgi, belge ve çalışmaya ihtiyaç duyulması hâlinde, Takasbank bilgilendirilerek eksikliklerin Kurulca belirlenecek süre içerisinde giderilmesi istenir. Bu takdirde, 30 günlük süre söz konusu eksik veya ek bilgi, belge ve çalışmaların Kurula sunulduğu tarihten itibaren işlemeye başlar.

Olağanüstü durumlar

MADDE 62 – (1) Takasbank, takas sürecinin olumsuz etkileneceğini öngördüğü olağanüstü durumların varlığı halinde, alınacak önlemleri belirlemeye ve bu önlemleri derhal uygulamaya yetkilidir. Takasbank söz konusu önlemleri ve uygulamaları Kurula ve diğer yetkili mercilere bildirir.

Takasbank tarafından merkezi karşı taraf olunan piyasalar

MADDE 63 – (1) Takasbank'ın merkezi karşı tarafa olduğu piyasalarda Kurul tarafından çıkarılacak merkezi karşı tarafa ilişkin yönetmelik hükümleri geçerlidir.

Düzenleyici işlemler

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin yayımı tarihi itibarıyla Takasbank tarafından sunulan takas hizmetlerine taraf olan üyeler, bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren 6 ay içerisinde bu Yönetmelikte yer alan yükümlülüklerle uyum sağlarlar.

(2) Takasbank, yükümlülüğün üyeye bağlanamayacak nedenlerle sağlanamamış olması durumunda birinci fıkrada yer alan süreyi 6 ay daha uzatmaya yetkilidir.

Mevcut sözleşmeler

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Takasbank tarafından mevcut durumda hizmet verilen borsa ve piyasalarla imzalanmış sözleşmeler veya takas hizmeti verilmesine ilişkin olarak başka bir şekilde kurulmuş olan hukuki ilişkiler, gerek görülmesi halinde Genel Yönetmeliğe ve bu Yönetmeliğe uyum sağlanması amacıyla 6 ay içerisinde yenilenir. Bu madde uyarınca yapılacak yenilemeye kadar geçecek sürede mevcut durumda imzalanmış olan sözleşmeler geçerlidir.

Mevcut ücret ve komisyonlar

GEÇİCİ MADDE 3 – (1) Mevcut durumda Takasbank tarafından uygulanmakta olan ücret ve komisyonlar uygulanmaya devam eder. Söz konusu ücret ve komisyonlarda bir değişiklik öngörülene kadar bu Yönetmeliğin 61 inci maddesi hükümlerinin gereği yerine getirilmiş sayılır.

Piyasa yönergeleri

GEÇİCİ MADDE 4 – (1) Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren 6 ay içerisinde Piyasa Yönergeleri hazırlanır. Bu süre Kurul tarafından uzatılabilir. İlgili Piyasa Yönergeleri yürürlüğe girinceye kadar mevcut düzenlemeler uygulanmaya devam eder.

Yürürlük

MADDE 64 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 65 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Takasbank Yönetim Kurulu yürütür.